

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vrača.

Naročnina: Zedinjene države (zven Chicago) in Canada \$4.00 na leto, \$2.00 za pol leta in \$1.00 za tri mesece; Chicago \$5.50 na leto, \$2.75 za pol leta, \$1.40 za tri mesece, in za inozemstvo \$7.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4 per year; Chicago \$5.50, and foreign countries \$7.00 per year.

Datum v objavi n. pr. (December 31-19) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem davkom potekla naročnina. Ponovito je potrebno, da se vam ne ustavi list.

GONJA IN NJEN UČINEK NA JAVNOST.

Komaj so došle v javnost vesti, da so pri organiziranju komunistične, komunistične delavske stranke in drugih takozvanih radikalnih organizacij sodelovali detektivi in da so po vesteh v Chicago Herald and Examinerju bili na delu skoraj nad leto dni, se je javno mnenje pričelo obračati na stran aretiranih članov omenjenih organizacij.

Neki voditelj srokovno organiziranega delavstva je rekel: "Dozdaj sem mislil, da imamo detektive, da preprečijo zločine, ali zdaj sem prepričan, da detektivi napeljujejo ljudi k izvrševanju nezakonitih dejanj. Če kdo zasluži kazen po obstoječih zakonih, je treba obsoditi najprvo detektive, ki so sejali mednje najradikalnejše fraze in jih tako podžigali k dejanjem."

Neki trgovec je pa dejal: "V Veliki Britaniji se nam smejejo v pest, zakaj pa Velika Britanija ne deportira nevarnih elementov v Rusijo ali pa v dežele, iz katerih so prišli. Vsak slepec mora poznati, da bodo vsi deportiranci pridigali sovražstvo proti Ameriki, ko se vrnejo domov. Velika Britanija bo lepo dobila trgovino celo v deželah, v katerih jo sovražijo. To bo sad te gonje."

Neki industrijalec se je pa izrazil: "Ne bojim se boljševikov, komunistov in nadkomunistov. Ravnanje z delavci človeško, pa ne boš nikdar imel nepokoja v tovarni. Izgnanci bodo sedaj z vso silo v Evropi agitirali proti Ameriki in odgovarjali delavce od izseljevanja v Ameriko. Rekli bodo, da je vsak delavec v nevarnosti, da ga vrnejo domov, če ne bo bil pokorni sluga ameriških podizpnikov in če ne liže palice, ki ga tepe. Rekli bodo delavcem, da vržejo denar v vodo, ki izdajo za vožnjo, če se podajo v Ameriko. Krotkih delavcev dandanes v Evropi ni, kakršni so prihajali pred vojno v Ameriko, kajti svetovna vojna je napravila velik vtis na mišljenje teh delavcev. Delavci bodo ostali doma ali se pa bodo izseljevali v druge kraje. V Ameriko jih ne bo, ker bo razupita kot nazadnjaška dežela. In tako bo industrija trpela na primanjlovanju delavcev, ko jih bo najbolj potrebovala."

Neki vodja delavske stranke je pa dogodek komentiral: "Nazadnjaki naj le hodijo to pot naprej, se bodo tukaj rojenim ameriškim delavcem toliko hitreje odprle oči, da se morajo politično organizirati, da postavijo zagovornike privatnih interesov s pomočjo glasovnice iz postavodajnih zborov. Nazadnjaški elementi so s to gonjo napravili prvi resen korak, da bosta stari politični stranki — demokratična in republikanska čimprej poraženi."

Taki komentari se zdaj slišijo po vprizorjeni gonji, le nazadnjaki, ki trdijo tjevendan, da je vedno bilo tako na svetu in da tudi tako ostane, se strinjajo z njo.

Take gonje ne bodo odpravile komunistov in nadkomunistov, ampak napravljajo pri ljudstvu iz njih mučenike, ki trpe za svoje ideje. Kajti jasno je vsakemu pametnemu človeku, da tri do pet tisoč ljudi ne more vprizoriti revolucije v Ameriki in s silo strmoglaviti vladu. Kdor misli, da lahko res par tisoč ljudi s silo strmoglavijo vladu, sodi v norišnico, da ga ozdravimo. Če pa njegove misli prihajajo iz nevede, ga je treba podučiti o evoluciji, politični ekonomiji, o Marksovi teoriji, seznaniti ga je treba z njegovo knjigo "Kapital", pa bo kmalu prišel do spoznanja, da se moti. Gonje pa imajo nasproten učinek in pri nerazsodnih ljudeh ustvarjajo napačne zaključke. Če se vprizori gonja, tedaj pravijo taki fanatiki: "Aha, boje se nas in za to nas preganjajo." Gonja jih uveri, da so na edino pravi poti, ki vodi v najvišje družabne razmere.

Kakšen uspeh imajo take gonje, nam pove zgodovina. V Nemčiji je bil uveljavljen skozi deset let protisocialistični zakon, po katerem so vsakega socialista deportirali v njegov rojstni kraj. Po desetih letih take postave so imeli socialisti okoli osemdeset poslancev v nemškem državnem zboru. Avtokratične Nemčije danes ni več in nemški kajzer se kot bogat potepuh potepa po svetu, ki je vselej zagovarjal železno pest napram vsem, ki se niso strinjali z njegovo avtokratično voljo. Ko je predsednik Wilson napovedal svojih štirinajst točk in je sovjetska Rusija pričela nemške vojake bombardirati z letaki mesto s šrapneli, je toliko hvaljena disciplina nemške armade odpovedala v najbolj kritičnem trenutku. V Rusiji so bili progoni pod carjem vsakdanja reč. In danes ni več carja, ampak postoji sovjetska ruska republika in več demokra-

tičnih republik, ki so nastale iz nekdanje caristične Rusije. V avtokratični avstro-ogrski državi so divjali najhujši delavski progoni v letih 1882—1884. In danes ni več nekdanje avtokratične avstro-ogrske države, ampak iz njenih razvalin so nastale mlade demokracije.

Preganjanje kristjanov v starem Rimu je tudi dokaz, kam se pride s krivimi obtožbami in preganjanji. Kristjane so določili detomorov, požigov in mučili so jih na najbolj grozoviti način. Ali so s tem ubili kristjansko misel? Krščanska ideja je zmagala in stari maliki so se ji morali umakniti. In tako nam zgodovina podaja zgled za zgledom, da preganjanja ne bodo nikdar prinesla dobrega uspeha, kajti preganjanja rode mučenike in pomnožujejo vrste preganjanj.

Če so komunisti in nadkomunisti na napačnem potu, tedaj je treba z njimi argumentirati in dokazati, da so na napačnem potu. Resni argumenti jih bodo prepričali, da so v zmoti, preganjanja pa nikdar.

DOPISI.

Bear Creek, Mont. — Najprej moram voščiti vsem rojakom in rojakinjam srečno novo leto. Sicer prihajam malo kasno z mojim voščilom, toda upam, da mi bodo rojaki že oprostili, ker dobro voščilo ni nikdar prepozno in slabo pa vedno prezgodaj. Da sem se tako zakasnil z mojim voščilom je vzrok veselica, katero so priredili vrli Slovenci v Red Lodge, Mont. Kakih sedem milj od tukaj — na Silvestrov večer.

Igra in veselica je izpadla v splošno zadovoljstvo. Videti je, kako naš narod hrepeni po razvedrilu, katerega nam jako primanjkuje, posebno če v tujini okolici. Kajti veselica v zvezi z dramskim predstavo je bila menda prvi prirejena v tujini okolici, odkar smo Slovenci zašli v te gorate kraje — vsaj, kar jaz vem.

Veselica se je vrhila v slovenski dvorani na "Scotch Cowl", kako dve milj od tukaj. Dvorana je bila polna do zadnjega kotička in bila že premajhna, ako bi bila še enkrat tako prostorna, kot je. Vsa zastavljena dvorana, ki jo so okrheli dvorani. Dvorana sicer ne odgovarja vsem zahtevam in ni posebno prostorna, toda zahtevki napredka je pa vendarle nekaj. Na programu te veselice je bilo: Deklamacija, petje, veselica, igra "Trije pičli" in ples (v igri zabava). Navzoči so sledili z velikim zanimanjem vsem točkam programa. Po deklamaciji je plesni zbor zapel nekaj krasnih slovenskih narodnih pesmi in za tem se je pričela igra, ki je izpadla nad vse pričakovano dobro z ozirom na dane razmere. Igralec, kolikor se le more pričakovati od njih, so izšli nad vse dobro svoje vloge in navzoči so bili presenečeni od dobrega izida igre. Splošna želja je, da bi ti igralci še večkrat nastopili v kakih dramskih igrah. Slovencev je naseljenih v tujini okolici še precejšnje število in upam, da se bodo vedno bolj zanimali za take prireditve. Ne samo, da imamo pri tem dobro zabavo in pošteno razvedrilo, ampak s tem pokažemo tudi drugim narodom, da smo kulturni narod in vredni vpoštevanja.

Po igri se je razvil ples in nepriljena domača zabava, ki je trajala do četrte ure jutraj. To veselico so obiskali v velikem številu tudi naši bratje Hrvatji; valed česar jim izrekam vso čast, da so posejili našo veselico. Veselica se je vrhila v jako lepem miru in zadovoljstvu. Nihče ni kalil nepriljene zabave, akoravno se je udeležilo plesa tudi veliko oseb tuje narodnosti. Tako bi moralo biti vedno in vsesplošno. Pokazali smo s tem, da smo Slovenci in Hrvati kulturni narod in vredni vpoštevanja v vseh ozihi.

Leto 1920 smo pričakali v veselju in zabavi in upam, da ga bomo končali tudi v veselju in sreči. — **Geo Gornik.**

Lorain, O. — Opozorjam člane krajevne organizacije JRZ št. 13 za tujakšjo okolico, da se vrši prihodnja redna seja te podružnice 11. januarja t. l. v prostorih brata Frank Justina. Pričetek se je ob poldeseti uri dopoldne. Pozivljam vse člane te krajevne organizacije kakor sploh vse rojake, da se udeležijo te seje v polnem številu. Na dnevnem redu imamo več zelo važnih točk rešiti. Rojaki, udeležite se te seje in pokažite, da ste še vedno zvesti borci za svobodno Jugoslavijo.

Isti dan ob sedmi uri zvečer se vrši tudi seja "Slov. zabavnega kluba." Ukreniti moramo vse potrebno glede nameravane maske-radne veselice. Na ti seji bodo razdeljene tudi vloge za prihodnjo dramsko predstavo. — **J. Brua.**

Terre Haute, Ind. — Opozorjam člane društva "Delavski venci" št. 221, da se udeležijo polnoštevilo prihodnje redne mesečne seje, ki se vrši 11. januarja t. l. v navadnih prostorih. Na dnevnem redu je splošno glasovanje o združitvi slovenskih podpornih jednot in zvez. Na ti seji bom razdelil tudi nove stenske koledarje SNPJ za tekoče leto. — **Peter Žnidarič,** tajnik.

Nekaj pojmanil glede dohodninskega davka za leto 1919.

4.) Vsa mora navesti v vprašalni polj sledeče: Plačo ali zaslužek, provizijo za svojo službo in takozvane "bonuse", obresti od vlog na banki; deleže od delnic in sicer samo od delcev, ki so bili izplačani po prvem maju 1. 1919; dobiček na prodaji posestev, premijsne in nepremijsne.

Od naslednjega ni treba plačati dohodninskega davka: Od posestev, dobičkov kot zaposleni ali kot lastnik od dohodkov od takega poslovanja, ki se plačujejo plačati dohodninski davki. Od zneskov življenjskih zavarovalnih polij. Od priradi, dobičkov od življenjskih zavarovalnic. Od vsote, katero kdo dobi kot odškodnino za njegova telesna poškodba od zavarovalnih družb. Obresti od državnih, deželnih ali občinskih obligacij. Ravno tako so prosti dohodninskega davka vse obresti od zveznih državnih obligacij. Obresti od obligacij, katere so bile izdane po 1. septembru 1. 1919 so proste v toliko dohodninskega davka, v kolikor predpisuje zakon posojila svobode. Obresti od zveznega farmarskega posojila 1. 1916. Vojniške plače za časa vojne do zneska 3500 dolarjev. Obresti od obvezne svobode do nominalne vrednosti obvezne svobode 5000 dolarjev. Kdor ima obvezne svobode v večji vrednosti, naj se posveteje z uradnikom davčnega urada.

Davčni zakon pa posebno zahteva odračunati od kosmatega dohodka stroške za življenje, namreč stroške za hišno ali stanovanjsko najemnino, plače hišnim uslužbencem, stroški za hrano in obleko družini, vzdrževanje avtomobila za zabavo ali udobnost, za vzgojo otrok in podobni stroški.

OBTOŽBA PROTI MESARJEM.

Chicago, Ill. — Pri gonji, ki je bila vprizorjena na komuniste in nadkomuniste so aretirali tudi Rafael Mallena, bivšega uradnika zvezne obrtne komisije. Aretiral sta ga dva detektiva, ki spadata k posebnemu oddelku policijskega načelnika, ki ima nalogo, da lovi anarhiste. Na policijski postaji so ga obdržali čez noč, ne da bi mu povedali, zakaj je bil aretiran, pa tudi njegovega imena niso vključili. Drugi dan so ga odvedli pred Brennana in Creightona, ki sta ga takoj izpustila in podala izjavo, da Mallen ni član komunistične ali komunistične delavske stranke. Takoj ga je intervjuval časnikarski poročevalec dnevnika Chicago Daily Tribune. Mallen je rekel poročevalcu, da je bila njegova aretacija povzročena od mesarjev, da diskreditirajo delo zvezne obrtne komisije. Povedal je, da je na prednjak, ni pa komunist.

Karol Oswald.

Praktični psiholog, nov poklic.

(Nadaljevanje.)

In ljub mi znanec, muenchenski psiholog in pedagog A. Fischer je v junijevi številki "Kunstwart" 1. 1913 objavil zanimiv essay pod naslovom "Praktični psiholog" — nov poklic. Ker sem tega imenja, da ustrezem čitatelju, naj tukaj sledi jedro Fischerjevih izjavanj:

Silno važen delokrog bo praktični psiholog danes ali jutri imel v vzgoji otrok. Na tem poprišču se je danes že zelo uveljavil zdravnik, "v rodbinah imovitejših stanov kot domači zdravnik, ki varuje in odrača, svetuje in pomaga, v javnem šolstvu kot šolski zdravnik, pri mladinski sodišču in v skrbstvu za mladino kot ob sebi umeven izvedenec za telesna svojstva gojencev." Toda je li morda duševna stran gojenca manj vredna od telesne? Bi li ne imel, kadar gre za vprašanja vzgoje, zdravniškemu še duševni vsakež kot svetovalec stopiti ob stran?

F. Navaja dvoje razlogov, zakaj se to še vedno ni zgodilo. Vsek oče, vsek učitelj, skratka vsakdo, ki so mu poverjeme vzgojne dolžnosti, namreč kaj rad veruje, da je sam dovolj duševnega vsežaka. Kakor bi ne bilo treba pomisliti, da brez potrebnega znanja posegajoč v tujo duševnost, prav tako lahko učinijo pogrešek, kot neuki bolnik, ki bi se sam skušal lečiti! "In dalje poklic praktičnega psihologa ni mogel zato nastati, ker se je že obstoječemu zdravniku svetovalcu dodalo še psihološko presojanje ali pa si je priložil sam." Res, da šolski ali domači zdravnik lahko tudi v psihološkem oziru ukrene marsikaj dobrega; toda, la priznamo si to, ne kot zdravnik, temveč kot — psiholog, a j. kot svetovalce, ki ni le medicinski, ampak tudi duševni, ni vsakež kajti tudi, tukaj velja trditev, da nikdo ne more dati tega česar sam nima. Enačba: praktični zdravnik = praktični psiholog — pa bi le tedaj bila obveljavljena, ako bi medicinski študij zahteval od svojih kandidatov, tudi temeljito psihološko izobrazbo, a danes za časa svojih študij psihologije vpošteva le bodisi specialist: psihiater, zdravnik za živce.

Kdor ve, koliko vprašanj zahteva to točnega odgovora v interesu gojenca, staršev, države (psihološko presojanje nadarjenosti otrok, šolskih tipov, učnih pripomočkov, šolskega urnika, izbiranje otrokovi individualnosti odgovarjajoče šole itd.), ta bo rad pritrldil Fischerju, da: "Spride vzgojevanje otrok doma in v šoli najdemo prvo skupino nalog, ki pričajo o potrebi novega poklica, ki bi se, gospodarski rečeno, tudi izplačal. Praktični psiholog mora zato natančno poznati sedanje stanje psihološkega proučevanja mladine, veljavne metode izsledovanja zanesljivo obvladati, mora znati svoje izsledke tolažiti; izkustvo mora imeti ali pa si ga nabrati. Kajpa da bo v mnogih slučajih moral skupaj delovati s praktičnim otroškim ali šolskim zdravnikom.

Drugo poprišče — praktičnega psihologa bi bilo izbiranje poklica, ki mu danes večinoma kumuje slučaj ali pa oziroma korist. Kam vodi tako izhodišče, o tem na ves glas vpije vedno večji trop onih, "ki so izrekli svoj poklic", tisto blodenje od poklica do poklica in še cela vrsta socialnih neprilic. "Vse mogoče okoliščini lahko igrajo vlogo pri izbiranju poklica: denar ali uboštvo, želje staršev, osebna častihlepnost; v ozadju pa navadno ostanejo tisti, od katerih v prvi vrsti zavla uspeh v poklicu in bi zato imelo zavistati tudi izbiranje poklica." (Koliko čisto psiholoških vprašanj ali n. pr. pri izbiranju "roko delskih" poklicev na površje, to zanimivo izpričuje prej omenjena Muensterbergova knjiga "Psihologija in gospodarstvo življenje", zlasti 8. poglavje: "Znanstveni nasveti pri izbiranju poklica.")

A kaj še le, ako se naj izbere eden izmed višjih, znanstvenih poklicev? "Izbira poklica, osobito če gre za višje, znanstvene poklice, se mora izvršiti zelo zgodaj, ker vije šole, ki so priprava, gre-

do kmalu vsakebi; izbiranja poklica je težko, ker ti želje nastirajo in otežujejo spoznanje samega sebe, ker mnogo mladih ljudi vsled posnemanja in imitacije za celo vrsto let sprejme samemu sebi pravzaprav tujo bistvo, ker se ne poznamo vsega pregibanja in vsem medsebojnosti na duševnem poprišču, ker nam je človeka proučevati v njegovem razvoju in si potemtakem moramo na temelju tega stanja v bodočnosti, kar pa ni tako enostavno, kakor rečimo nadaljevanje te ali one matematične krivulje iz tistih določujočih kosev, ki jih vsebuje njena izhodišče." Tudi zdravnik in moren tukaj, nadomestiti praktičnega psihologa. "Ravno tisti, ki izbiranje poklica potrebuje pogled v pristno in prevzeto ali pa privzeto zanimanje, v smeri hojenja in čustvovanja mladega človeka se zapira tudi njemu ali pa se mu poroči le na temelju praktičnega poznavanja ljudi, oziroma skrbne psihološke izobrazbe." Ako bi tukaj s svojim navetom posegel vmes praktični psiholog, "bi utegnilo izginiti veliko število neumnosti, prunajljenja, neure in kar je še s tem v zvezi."

Nadaljno poprišče, ki ga P. reklamira za praktičnega psihologa, je dana postaja v našem bitju in živju, ki, rekel bi, tvori "duri in vrata" v samostojno življenje — izbiranje zakonskega druga. Ta ali oni utegne z nametom ugovarjati, če: odkod svetovalcu tuja pravica, posetiti v to najbolj osebno zadevo posameznika, "toli sveto in zaupno, kakor njegova vana"? Takim ugovorom odgovarja F.: "Vai ugovori te vrsto imajo prav, kakor gre za samostojne ljudi, ki dobro vedo, kaj hočejo, ki so v stanu, si v naprej razbistriti de-ke se ne življenjske življenja, ki ustvariti sodbo o drugi osebi, ki se šuti odgovorno in so, ako je treba, pripravljani, storjeno ne- pako na vsak način popraviti ali pa odločno nositi njene posledice. Toda za koliko ljudi velja ti prepogoj?"

In slednjé je treba priznati, da na tem poprišču že danes deluje praktični psiholog, "kajpada oblikah, ki nimajo nič opravka s krat izreč intereso svoj "paznativni nasveti": "koliko merno" ali "neprimerno" o v-štev prihajajoči "partiji" gra- log na temelju pisave, fiziog- niš s pomočjo fotografije in s- koma posredovalnica na podli- blagajutskih knjig.

Sicer pa tudi tukaj tvori pri- hodno obliko poslovanje zdrav- ka. "Ne samo premišljeni epi- zem, ki se skuša obvarovati pe- sledie neznanih lib in skritih be- lezn, marveč tudi plemsenska bi- loški oziro se daji povod, da v- marsikdo ne pomislija več vpra- ti zdravnika za svet glede mo- sti zakona."

Največ in to silno važnega pa- la pa se bo praktičnemu psihol- gu kedaj odkazalo v vzgoji v- vodstvu odraslih. Tudi sprice v- trditve bi utegnili kak ney- Tožn zmagati z glavo. "Mar- kdo misli, da vzgojevanje vz- odraslega človeka ni mogoče, v- marsikdo, da ni več potrebno. To- da koliko neki je odraslih ljud- ki bi sami, brez postavljanja v- drugi, vedeli, kako jim je na- nati v tem ali onem položaj- življenja, od najenostavnej- družabnega zapletka do tež- navih konfliktov?" Tak sveto- valec je odrasletemu verniku v- danes dušni pastir, izpovedni- "Duhovnik je tip praktič- psihologa, kajpada ne znanst- izšolan in se ne omejuje na ps- psihološke stvari, temveč v- podreja etičnim in verskim na- trom."

(Konec jutri.)

Sorjati na Skotokan!
London. — "Daily Mail" javlja poročilo iz Glasgowa, da angleški revolucionarji s- v ameriških komunistov v- vili sovjetu, v Glasgowu manjših mestih na Skotokan-

ROJAKI Narodna se na
Kajklovne Matice S. M. P. tica lada pot knjig, kakor b- oglaš dvatisoč naročnikov- rodnina s pristopnino v- prvih pet knjig je tri dolar- ni zastopnika Matice v v- selih, podigne narodno- Matice: Frank A. H. 1134 Crawford Ave., Chicago, I.

